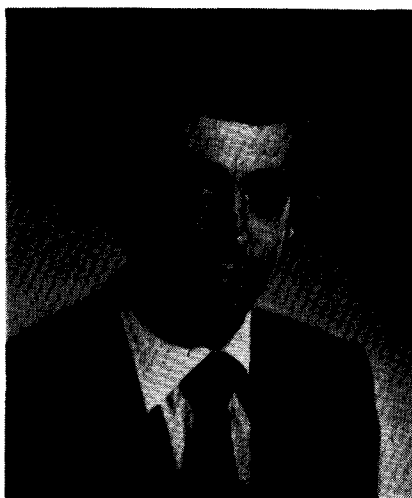

Loonmatiging in België

Waarom faalt de reële loonmatiging in België. De omvang van het werkgelegenheidsprobleem in België (11% werkloosheid, 20% verlies aan arbeidsplaatsen in de industrie sinds 1974) zou een invloed moeten uitoefenen op de reële (bruto) lonen. Men zou in redelijkheid mogen verwachten dat bij een dergelijk overaanbod van arbeidskrachten de reële (bruto) lonen in België zouden worden gedrukt in vergelijking met de handelspartners. Het tegendeel doet zich de laatste jaren voor. Jaar in jaar uit blijven de reële (bruto) lonen in België sneller toenemen dan die bij de handelspartners. Van 1978 tot 1980 stegen de bruto lonen na inflatie in België jaarlijks met 1 à 2% sneller dan bij de concurrenten. Het economisch automatisme van evenwichtsherstel op de arbeidsmarkt heeft duidelijk niet gewerkt.

Twee verklarende factoren worden hier naar voren gebracht. Deze hebben allebei iets te maken met de ontwikkeling van de overheidsfinanciën. Ten eerste is gedurende de jaren zeventig de globale fiscale druk in België, en in het bijzonder die van de inkomstenbelasting, veel sneller toegenomen dan in de andere industriële OESO-landen. De inkomstenbelasting steeg in België van 8,6% in 1970 tot meer dan 16% van het bruto nationaal produkt in 1980. Een verduubeling dus van de belastingdruk op het arbeidsinkomen. In de OESO-landen in hun geheel was de stijging van de inkomstenbelasting slechts half zo groot. Deze ontwikkeling heeft belangrijke effecten gehad op de bruto loonkosten van België ten opzichte van het buitenland. We weten immers dat rationele loontrekkers (en hun vertegenwoordigers) zullen pogen hun reëel loon na belastingen te verhogen of op peil te houden. Aangezien België een veel snellere stijging heeft gekend van de directe belastingen betekent dit dat de reële bruto loonkosten in België sneller toenemen dan in het buitenland bij een zelfde stijging van de reële netto lonen.

Een andere manier om dit fenomeen te illustreren is de ontwikkeling van de loonwag in België te bezien. De loonwag geeft het verschil weer tussen de bruto loonkosten voor de onderneming en het netto loon van de werknemer (na inkomstenbelasting). In 1970 bedroeg de loonwag van de gemiddelde Belgische werknemer ongeveer 74% van het netto loon, in 1980 was dit opgelopen tot ongeveer 100% van het netto loon. Met andere woorden, terwijl in 1970 Bfr. 100 netto loon van de werknemer gemiddeld

Bfr. 174 kostte, waren deze kosten in 1980 opgelopen tot Bfr. 200.

Van nog groter belang is de ontwikkeling van de marginale loonwag. Deze geeft het verschil weer tussen de bruto loonkosten en het netto loon van het laatst gewerkte uur. Aangezien de marginale belastingvoet (de belasting op het laatst gewerkte uur) hoger is dan de gemiddelde belastingvoet zal de marginale loonwag hoger zijn dan de gemiddelde loonwag. De marginale loonwag van de gemiddelde loontrekker in België is van ongeveer 100% in 1970 opgelopen tot 193% in 1980. Deze ontwikkeling is in hoofdzaak te wijten aan het feit dat de marginale belastingvoet op het inkomen gedurende deze periode is verdubbeld (45,8% voor de gemiddelde loontrekker in 1980). Dit fenomeen heeft belangrijke implicaties voor de bruto loonkosten. Immers, de marginale loonwag kan ook worden gezien als een belasting op netto-loonsverhogingen. Terwijl in 1970 een netto-loonsverhoging belast werd met een tarief van 100%, was deze belasting in 1980 tot bijna 200% opgelopen. Dit betekent dat een netto-loonsverhoging van Bfr. 100 nu ongeveer Bfr. 300 kost aan de ondernemer terwijl dit in 1970 Bfr. 200 was. Deze toename van de loonwag heeft tot gevolg dat alleen al indien de werknemers hun reëel netto loon wensen te stabiliseren een constante opwaartse druk wordt uitgeoefend op de bruto loonkosten. Elke stijging van het reëel netto loon doet de bruto loonkosten meer dan proportioneel stijgen.

We concluderen dat de sterke stijging van de reële bruto lonen in België in verband staat met de sterke toename van de belastingdruk. Deze toegenomen belastingdruk is op zijn beurt vooral te wijten aan het feit dat de belastingsschalen, in tegenstelling tot de lonen, niet geïndexeerd zijn. Het gevolg is dat, indien de loontrekkenden hun netto loon gelijke tred willen laten houden met de prijsindex van de consumptie, de bruto lonen sneller moeten stijgen dan de prijsindex. Dus zelfs indien de Belgische werknemers slechts een stabilisatie van

hun reëel netto inkomen zouden beogen, zou dit met zich brengen dat de bruto lonen met een veelvoud van de stijging van de prijsindex van de consumptie moeten stijgen.

Een tweede oorzaak van de onmogelijkheid waarin België verkeert om tot reële loonmatiging te komen, heeft te maken met de snelle uitbouw van een vrijgevig systeem van overdrachtsinkomens (transfers) die in grote mate onafhankelijk van de produktieve bijdrage van de ontvangers worden uitbetaald. Van 1971 tot 1979 steeg de gemiddelde werkloosheidsuitkering 30% meer dan het gemiddeld *netto* uurloon. Deze verschuiving is vooral het gevolg van het feit dat het arbeidsinkomen in toenemende mate werd belast, terwijl werkloosheidsuitkeringen niet werden belast. Het is duidelijk dat een dergelijke stijging van de relatieve vergoeding van werkloosheid, deze laatste aantrekkelijker heeft gemaakt in vergelijking met produktieve activiteiten. Daarenboven moet dit fenomeen leiden tot een opwaartse druk op de bruto lonen, en wel om twee redenen. Ten eerste zal de gestegen werkloosheidsuitkering een aantal werknemers doen beslissen hun produktieve inzet te verminderen of stop te zetten. Ten tweede zullen werknemers pogen hun verslechterende inkomenspositie ten opzichte van de niet-actieven te herstellen. Beide effecten leiden tot een opwaartse druk op de bruto lonen.

Het ziet er niet naar uit dat hierin in nabije toekomst enige verandering komt. De belasting op het arbeidsinkomen en de loonwag nemen, alleen al door het feit dat de inflatie de marginale belastingvoeten automatisch opdrijft, met een snel tempo toe. Bij constante inflatie en ongewijzigde belastingsschalen zal de belasting op de laatste verdiende frank in 1985 maar liefst 250% bedragen voor de gemiddelde werknemer. Deze trend zal de financiële aantrekkelijkheid van werkloosheid (indien deze onbelast blijft zoals nu) nog sterk vergroten. Ondanks groeiende werkloosheid en de-industrialisatie ziet het er naar uit dat de reële lonen in België verder zullen blijven stijgen ten opzichte van het buitenland. Tenzij misschien andere landen (zoals Frankrijk) de weg opgaan die België in de jaren zeventig is opgegaan.

De Grauwe